

Na hory nedám dopustit. Někdo je na vodu, jiný na lesy, třetí pak na pláž, já jsem na hory. Nevím proč, snad z toho důvodu, že jsem tajemné Jizerky znal už jako kluk, kdy potkat někoho v nekonečných lesích táhlých vršků bylo výjimkou v létě, natožpak v zimě. Doby se mění a skoro bych si dneska přál vymezit v těch Jizerkách jasně určené dny pro lidi s příjmením od A do F, pak další půlden od G po L a tak dále. Dneska tam evidentně nejsem sám, v některých dnech tam začíná být pěkně těsno. Ale to jen tady, kde hustota zalidněné Střední Evropy vytváří na poslední kousky přírody, byť člověkem hodně ovlivněné, obrovský tlak. Dostatek času, kratší pracovní týden, automobilismus, informovanost a vyšší životní úroveň způsobily, že člověk se stále výrazněji koncentruje ve velkých městech a z nich stále více utíká do přírody. V těch klukovských padesátých letech jedouce se koupat a sbírat borůvky na přehradu Souš (tehdy ovšem postaru ještě Darré) ve strýcově tatrovce hadimršce (čtyři dospělí a čtyři děti!), jsme si v některých místech, kde ústily boční cesty, lehali na zem abychom viděli co nejvíce do svahu, a pak jsme občas zahlédli parádní jeleny na táhlých lesních cestách. Dnes jsou Jizerky z poloviny přehlédnutelné z několika míst, lesy zmizely a přesto je krajina chráněná. Je to paradox, jak si tu někdejší zelenavou nádhru člověk zničil, aby hory začal v zápětí ochraňovat. Ale je třeba přiznat, že se to lepší, místy se nové stromky ujaly a krajina se pozvolna znovu zelená tím zatím mladým lesem. A je dobře, že jsou i tyto hory chráněny.

Hory představují většinou pro člověka to méně přívětivé místo k životu. Nabízejí jen velmi omezené prostředky k obživě, úrodné půdy je málo, svahy příliš strmé a často nestabilní, jinde je zase sucho nebo půdy jsou tak kamenité, že se v horské krajině nemohou pást ani kozy. To je také důvod proč v horách a tím spíše ve vysokých či dokonce velehorách najdeme dnes nejzachovalejší přírodní oblasti. Čím jsou pro člověka nepřívětivější, tím je větší šance na zachování původního biotopu, specifických tvarů skalisek a hlubokých údolí, tím je vyšší kvalita méně narušeného přírodního prostředí. A tak nalezneme nejzachovalejší a rozsahem mimořádně rozlehlé oblasti hor ve vysokých zeměpisných šířkách obou polokoulí. Tamní hory bych charakterizoval jako bílé, občas s modravým nádechem a se skvělými stínohraní v době, kdy slunce stojí jen nízko nad obzorem. Dokonce bych řekl, že to není jen jedná bílá, ale několik odstínů, jak moc jsou ve sněhu či ledu nějaké příměsy, občas i z velkých dálek.

Druhou takovou zajímavou a člověkem na většinu území jen málo pozměněnou krajinou nalezneme v aridních oblastech kolem obou obratníků. Ne, že by v tamních horách nežili lidé, vždyť životodárná voda je zpravidla v těchto oblastech spíše ve

vyšších polohách hor, ale stačili jen málo poškodit velké oblasti řídké zalidněných horských a velehorských oblastí tohoto klimatického pásu. Chraňme krajinu hor i v těchto oblastech. Představují velmi krásné a specifické oblasti zachované přírody. Zavřu oči a v paměti se objeví fantastická škála žlutavých, okrových, hnědých a šedých tónů mezihorských planin vyprahlých polopustin pohoří Zagros obývaných celou řadou pasteveckých etnik. Nevím, co se stane, až je urbanizační proces stáhne z hor dolů do měst, aby se vzápětí ve volném čase tak jako my vraceli do hor za krásou v nichž jejich předci žili po tisícelet. Horská krajina ožívá právě kombinací přírodních krás a rozumného dlouhodobě udržitelného užívání člověkem. A komu by se tam chtělo žít třeba za padesát let.

Ale když jsme u těch barev hor nesmím zapomenout na Blue Mountains na východním pobřeží Austrálie. Sotva hodinku vlakem ze Sydney vás vlak vyveze směrem do vnitrozemí, kde se ve výškách kolem tisíce metrů nad mořem objevují nesmírně zajímavé hory. K pobřeží obrácené svahy jsou v období dešťů silně skráceny a vytvářejí v pobřežní nížině občasné ohromné záplavy. Směrem do vnitrozemí je jen málo zvlněný horizont směrem do hloubky rozbrázděn hlubokými a širokými kaňony, to vše dokázala voda. Svahy i dno jsou silně zarostlé eukalypty, které do vzduchu uvolňují éterické oleje a zaplňují ovzduší přiznačnou vůni a navíc způsobují charakteristické modravé průzračné zbarvení hlubokých údolí i vzdálených skalnatých horizontů. Odtud název těchto hor.

Asi nejbarevnější hory, které jsem zatím na vlastní oči viděl, byl srpnový Altaj před dvěma roky. Kousek od mongolských hranic leží nádherně zelená step mezihorské Kurajské kotliny.

Možná, že to bylo jen to odpoledne, možná, že tlaková výše pozdního léta to zařídí každoročně, ale takovou fantastickou kombinaci desítek odstínů zelené stepi a lesů v kombinaci s proměnlivou modří oblohy a neuvěřitelně vodnatých potoků a říček zarámovanou vysokými bělavými zaledněnými štíty Severočukčského hřbetu, jsem opravdu neviděl.

Ale vraťme se z barevného výletu do hor středoevropských. I tady je škála barevných odstínů, navíc hodně měnlivá střídáním ročních období, ale hlavně člověkem využívaných a chráněných. Abychom krásu hor zachovali i do budoucna myslím, že je nutné chránit nejen vlastní přírodu, ale i to co v horách po generace vytvářel člověk. Jedině tak zachováme do budoucna nejen pestrost druhovou, ale i pestrost kultur, které v horách člověk za tisíciletí vytvořil. Proto hory chraňme pro sebe i budoucí generace.

Ivan Bičík

GEOGRAFICKÉ ROZHLEDY
ročník 14 číslo 4/2004-2005

Úvodník (Ivan Bičík)	85
Problémy, události, komentáře	
Poznávání velehor (Zbyněk Engel)	86-87
Alpy – Regionální rozvoj a integrace evropských velehor (Tomáš Havlíček)	88-89
Ledovce horských oblastí (Zbyněk Engel)	90-91
Dvě tváře pohoří Bucegi (Jan Hradecký, Tomáš Pánek)	92-93
Škola geoinformatiky	
Cykloturistika na mapách (Emil Kudrnovský)	94-95
Planeta v ohrožení	
Geograficky nepůvodní druhy živočichů v České republice (Tomáš Matějček)	96-97
Zeměpis ve škole	
Využití kooperativní výuky v hodinách zeměpisu (Miroslav Marada)	98-99
Mladí čeští geografové přijati ministryni školství (Jaromír Kolejka)	99
Klaudýán (Jiří Martínek)	99
Neušlo vám, že vyšlo (Lukáš Zemánek)	100
Eurorebus (Daniel Kozák)	101
... mám však cenné údaje	
Demografické srovnání Evropy a Česka (Roman Bernatík)	102-103
Z rodné hroudy	
Rašeliniště v České republice (Petr Pošta)	104-105
Svět očima geografů	
Z Kapského města k mysu Dobré naděje a něco navíc (Miroslav Výsoudil)	106-107
Nikaragua zleva doprava (Jiří Vágner)	108-109
Okno do Evropy	
Nizké Tatry (Irena Smolová)	110-111
Světové dědictví UNESCO	
Olomouc (Tomáš Hudeček)	112
Orbis Pictus	
Venkovská krajina – pracovní list (Miroslav Marada)	I – II
Nejvyšší hory kontinentů (Jiří Martínek)	III
Demografie Evropy (Roman Bernatík)	IV

Foto 1: Jihoamerické Andy v jižní Argentině v blízkosti masivu Fitz Roy vynikají bohatstvím ostrých štítů, horskými ledovci i průzračnými jezery, které na ně navazují.

Foto: V. Vilímek

Foto 2: Kontrast mezi vrcholy hor a malebnými pastvinami poskytují Alpy. Snaha o nalezení vyváženého vztahu mezi člověkem a přírodou tady dosáhla svého nejvyššího stupně.

Foto: T. Havlíček

Foto na titulu straně: Velehorské oblasti jsou zalidněny velmi řídké a lidské aktivity se soustředí převážně jen na letní sezónu. Kočovní Kyrgyzové využívají v létě louky a pastviny ve velehorách až do nadmořské výšky 3 000 m. Rodinný klan kočovných Kyrgyzů v Alajském pohoří v severní části Pamíru se žije převážně pastevectvím ovčím, kozím, skotem a koněm.

Foto: T. Havlíček

Geografické rozhledy – časopis pro další vzdělávání v geografii

Redakční rada:

Šéfredaktor: Ivan Bičík

Editor čísla: Vít Vilímek

Výkonný redaktor: Tomáš Burda

Členové redakční rady: Pavel Chromý, Marek Krížek, Hana Kühnlová, Lucie Kupková, Miroslav Marada, Vít Vilímek

© 2005

Členové redakční rady působí na Přírodovědecké fakultě UK v Praze, Albertov 6, 128 43 Praha 2. Dodatky ve sloupcích zpracovali P. Chromý a J. Martínek.

Adresa redakce:
Geografické rozhledy
TERRA-KLUB, o. p. s.
Americká 5, 120 00 Praha 2
Tel./fax: 222 517 624
E-mail: redakce@terra-klub.cz

Číslo vzniklo s podporou Střediska pro další vzdělávání učitelů - GEOATEST na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze

Grafická úprava: Jiří Staněk
Technická příprava map: ProGrafis Karel Kupka a Graphi - Ogr. © 1998
Lito: studio BESR
Tisk: Ottova tiskárna, s. r. o.

Rozšiřuje, informace podává a objednávkový vyřizuje:

Nakladatelství TERRA
Americká 5, 120 00 Praha 2
tel./fax: 222 517 624
E-mail: terra@terra-klub.cz
Vychází 5 x ve školním roce.

Celoroční předplatné pro ročník 2004/2005 295,- Kč/ročník
Rukopis tohoto čísla byl odevzdán k sazbě dne 15. 4. 2005.
Vyšlo v květnu 2005.

Vydává Česká geografická společnost a o. p. s. TERRA-KLUB

Jména autorů a lektorů uvádíme bez akademických a vědeckých titulů.

Zaslané příspěvky redakce archivuje. Autorům jsou vráceny na vyžádání.

Podávání novinových zásilek povoleno reditelstvím pošt Praha č.j. 1395/92 - NP, ze dne 17. 11. 1992.

MIC 46 614
ISSN 1210-3004